

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2020 m. spalio 6 d.
(OR. en)

11408/20

Tarpinstitucinė byla:
2020/0030 (NLE)

SOC 589
EMPL 428
ECOFIN 876
EDUC 349

TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

Dalykas: TARYBOS SPRENDIMAS dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių

TARYBOS SPRENDIMAS (ES) 2020/...

... m. ... d.

dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 148 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę¹,

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę²,

pasikonsultavusi su Regionų komitetu,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę³,

¹ 2020 m. liepos 10 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

² OL C 232, 2020 7 14, p. 18.

³ 2020 m. rugsėjo 18 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

kadangi:

- (1) valstybės narės ir Sąjunga turi siekti parengti suderintą užimtumo strategiją, skirtą visų pirma kvalifikuotai, tinkamai parengtai, gebančiai prisitaikyti darbo jėgai bei į ateitį orientuotoms ir į ekonomikos pokyčius reaguojančioms darbo rinkoms skatinti, kad būtų pasiekti Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnyje nustatyti visiško užimtumo ir socialinės pažangos, subalansuoto ekonomikos augimo ir aukšto lygio aplinkos apsaugos ir aplinkos kokybės gerinimo tikslai. Valstybės narės užimtumo skatinimą turi laikyti bendro intereso reikalu ir savo veiksmus šiuo atžvilgiu derinti Taryboje, atsižvelgdamos į nacionalinę praktiką, susijusią su vadovybės ir darbuotojų pareigomis;
- (2) Sąjunga turi kovoti su socialine atskirtimi ir diskriminacija bei skatinti socialinę teisingumą ir apsaugą, moterų ir vyrų lygybę, kartų solidarumą ir vaiko teisių apsaugą. Nustatydama ir įgyvendindama savo politiką ir veiksmus, Sąjunga turi atsižvelgti į reikalavimus, susijusius su didelio užimtumo skatinimu, tinkamos socialinės apsaugos užtikrinimu, kova su skurdu bei socialine atskirtimi, taip pat susijusius su kokybišku švietimu bei mokymu ir žmonių sveikatos apsauga, kaip nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 9 straipsnyje;

- (3) vadovaudamasi SESV, Sąjunga parengė ir įgyvendino ekonominės ir užimtumo politikos derinimo priemonės. Kaip šių priemonių dalis, šio sprendimo priede išdėstytos valstybių narių užimtumo politikos gairės (toliau – „Gairės“) kartu su Tarybos rekomendacijoje (ES) 2015/1184¹ nustatytais valstybių narių ir Sąjungos ekonominės bendromis politikos bendromis gairėmis sudaro integruotas gaires. Jomis turi būti vadovaujama įgyvendinant politiką valstybėse narėse ir Sąjungoje, atspindint valstybių narių tarpusavio priklausomybę. Tokiu būdu suderinta Europos ir nacionalinė politika bei reformos turi sudaryti tinkamą bendrą tvarų ekonominės ir užimtumo politikos priemonių derinį, kuriuo turėtų būti užtikrintas teigiamas šalutinis poveikis;

¹ 2015 m. liepos 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2015/1184 dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos ekonominės politikos bendrų gairių (OL L 192, 2015 7 18, p. 27).

- (4) gairės atitinka Stabilumo ir augimo paketą, galiojančius Sąjungos teisės aktus ir įvairias Sąjungos iniciatyvas, įskaitant 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendaciją¹ (toliau – Jaunimo garantija), 2016 m. vasario 15 d. Tarybos rekomendaciją², 2016 m. gruodžio 19 d. Tarybos rekomendaciją³, 2018 m. kovo 15 d. Tarybos rekomendaciją⁴, 2018 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendaciją dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų⁵, 2019 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendaciją⁶, 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendaciją⁷ ir 2014 m. kovo 10 d. Tarybos rekomendaciją⁸;

¹ 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (OL C 120, 2013 4 26, p. 1).

² 2016 m. vasario 15 d. Tarybos rekomendacija dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką (OL C 67, 2016 2 20, p. 1).

³ 2016 m. gruodžio 19 d. Tarybos rekomendacija dėl įgūdžių tobulinimo krypčių (OL C 484, 2016 12 24, p. 1).

⁴ 2018 m. kovo 15 d. Tarybos rekomendacija dėl kokybiškos ir veiksmingos pameistrystės europinės sistemos (OL C 153, 2018 5 2, p. 1).

⁵ 2018 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (OL C 189, 2018 6 4, p. 1).

⁶ 2019 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendacija dėl kokybiškų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemų (OL C 189, 2019 6 5, p. 4).

⁷ 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių (OL C 387, 2019 11 15, p. 1).

⁸ 2014 m. kovo 10 d. Tarybos rekomendacija dėl stažuotių kokybės sistemos siūlomos kokybiškų stažuotių rengimo gairės (OL C 88, 2014 3 27, p. 1).

- (5) Europos semestras skirtingas priemonės sujungia į visa apimančią integruoto daugiašalio ekonominės ir užimtumo politikos koordinavimo ir priežiūros sistemą. Siekiant aplinkos tvarumo, našumo, teisingumo ir stabilumo, į Europos semestrą įtraukti Europos socialinių teisių ramsčio principai, įskaitant tvirtą bendradarbiavimą su socialiniais partneriais, pilietine visuomene ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. Tai padeda siekti darnaus vystymosi tikslų. Sąjungos ir valstybių narių užimtumo ir ekonominė politika turėtų būti derinama su Europos perėjimu prie neutralaus poveikio klimatui, aplinkos atžvilgiu tvarios ir skaitmeninės ekonomikos, didinant konkurencingumą, skatinant inovacijas, propaguojant socialinį teisingumą ir lygias galimybes, taip pat kovojant su nelygybe ir regioniniais skirtumais;
- (6) klimato kaita ir su aplinka susiję iššūkiai, globalizacija, skaitmeninė transformacija ir demografiniai pokyčiai pakeis Europos ekonomikas ir visuomenes. Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų bendradarbiauti, kad veiksmingai reaguotų į šiuos struktūrinius veiksnius ir prireikus pritaikytų esamas sistemas, pripažindamos glaudžią valstybių narių ekonomikos ir darbo rinkų bei susijusios politikos tarpusavio priklausomybę. Tam reikia imtis suderintų, plataus užmojo ir veiksmingų politikos veiksmų tiek Sąjungos, tiek nacionaliniu lygmenimis, vadovaujantis SESV ir Sąjungos nuostatomis dėl ekonomikos valdymo. Tokie politikos veiksmai turėtų apimti postūmį tvarioms investicijoms, atnaujintą įsipareigojimą tinkama eilės tvarka vykdyti struktūrines reformas, kuriomis didinamas našumas, ekonomikos augimas, socialinė ir teritorinė sanglauda, aukštynkryptė konvergencija, atsparumas ir fiskalinės atsakomybės prisiėmimas. Jais turėtų būti derinamos pasiūlos ir paklausos valdymo priemonės, kartu atsižvelgiant į jų poveikį aplinkai, užimtumui ir visuomenei;

- (7) Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija paskelbė Europos socialinių teisių ramstį¹ (toliau – ramstis). Ramsčiu nustatyta dvidešimt principų ir teisių, kuriais siekiama remti gerai veikiančias ir sąžiningas darbo rinkas bei socialinės gerovės sistemas ir kurie skirstomi į tris kategorijas: lygios galimybės ir galimybė įsidarbinti, tinkamos darbo sąlygos ir socialinė apsauga ir įtrauktis. Principai ir teisės suteikia Sąjungos strategijai kryptį ir užtikrina, kad perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ir aplinkos tvarumo, skaitmeninė transformacija ir demografiniai pokyčiai būtų socialiai sąžiningi ir teisingi. Ramstis yra orientacinė sistema, skirta valstybių narių užimtumo ir socialinės sritys rezultatams stebėti, nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens reformoms skatinti ir šiandieninės modernios ekonomikos socialiniam bei rinkos aspektui derinti, be kita ko, skatinant socialinę ekonomiką;
- (8) vykdant darbo rinkos reformas, įskaitant nacionalinius darbo užmokesčio nustatymo mechanizmus, turėtų būti atsižvelgiama į nacionalinę socialinio dialogo praktiką ir suteikiama reikiama galimybė plačiai apsvarstyti socialinius ir ekonominius klausimus, įskaitant patobulinimus tvarumo, konkurencingumo, inovacijų, darbo vietų kūrimo, mokymosi visą gyvenimą ir mokymo politikos, darbo sąlygų, švietimo ir įgūdžių, visuomenės sveikatos ir įtraukties gerinimą bei realiųjų pajamų srityse;

¹ Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (OL C 428, 2017 12 13, p. 10).

- (9) valstybės narės ir Sąjunga turėtų užtikrinti, kad COVID-19 krizės socialinis ir ekonominis poveikis bei jos poveikis užimtumui būtų sušvelnintas ir kad pokyčiai būtų sąžiningi ir socialiai teisingi, stiprinantys atsigavimą ir siekį kurti įtraukią ir atsparią visuomenę, kurioje žmonės būtų apsaugoti ir įgalinti numatyti bei valdyti pokyčius ir kurioje jie galėtų būti aktyvūs bendruomenės ir ekonomikos dalyviai. Turėtų būti kovojama su visų formų diskriminacija. Turėtų būti užtikrinta prieiga ir galimybės visiems ir turėtų būti mažinamas skurdas bei socialinė atskirtis, be kita ko, vaikų, visų pirma užtikrinant veiksmingą darbo rinkų ir socialinės apsaugos sistemų veikimą ir šalinant švietimo, mokymo ir dalyvavimo darbo rinkoje kliūtis, be kita ko, investuojant į ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą bei į skaitmeninius įgūdžius. Atsižvelgiant į COVID-19 krizę ir visuomenės senėjimą, itin svarbu laiku suteikti lygias teises į įperkamas ilgalaikės priežiūros bei sveikatos priežiūros paslaugas, įskaitant prevenciją ir sveikatos priežiūros skatinimą. Turėtų būti toliau išnaudojamas neįgaliųjų potencialas prisidėti prie ekonomikos augimo ir socialinio vystymosi. Sąjungos darbo vietose įsitvirtinant naujiems ekonomikos ir verslo modeliams, darbo santykiai taip pat kinta. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad dėl naujų darbo formų atsiradę darbo santykiai palaikytų ir stiprintų Europos socialinį modelį;

- (10) integruotos gairės turėtų būti konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų, kurias Taryba gali pateikti valstybėms narėms, pagrindas. Kad paskatintų užimtumą, socialines investicijas, socialinę įtrauktį, prieinamumą, darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybes, mokymąsi visą gyvenimą ir kokybišką švietimą ir mokymą visiems, įskaitant skaitmeninį raštingumą ir įgūdžius, valstybės narės turėtų visapusiškai pasinaudoti „Europos socialiniu fondu +“ ir kitais Sąjungos fondais, įskaitant Teisingos pertvarkos fondą ir „InvestEU“. Nors integruotos gairės yra skirtos valstybėms narėms ir Sąjungai, jos turėtų būti įgyvendinamos palaikant partnerystę su visomis nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis, glaudžiai įtraukiant parlamentus, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės atstovus;
- (11) Užimtumo komitetas ir Socialinės apsaugos komitetas, vadovaudamiesi atitinkamais Sutartyje nustatytais savo įgaliojimais, turėtų stebėti, kaip, atsižvelgiant į užimtumo politikos gaires, įgyvendinama atitinkama politika. Šie komitetai ir kiti Tarybos parengiamieji organai, susiję su ekonominės ir socialinės politikos koordinavimu, turėtų glaudžiai tarpusavyje bendradarbiauti. Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija turėtų tęsti dialogą politikos klausimais, visų pirma dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių;
- (12) buvo pasikonsultuota su Socialinės apsaugos komitetu,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Primamos priede pateiktos valstybių narių užimtumo politikos gairės (toliau – gairės). Gairės yra integruotų gairių dalis.

2 straipsnis

Valstybės narės atsižvelgia į gaires savo užimtumo politikoje ir reformų programose, apie kurias pranešama pagal SESV 148 straipsnio 3 dalį.

3 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta ...

Tarybos vardu

Pirmininkas

5 gairė. Darbo jėgos paklausos didinimas

Valstybės narės turėtų aktyviai skatinti tvarią socialinę rinkos ekonomiką ir sudaryti palankesnes sąlygas investicijoms į kokybiškų darbo vietų kūrimą ir jas remti. Tuo tikslu jos turėtų mažinti samdos kliūtis įmonėms, skatinti atsakingą verslumą ir tikrą savarankišką darbą ir visų pirma remti labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių kūrimą ir augimą, be kita ko, suteikiant joms galimybių gauti finansavimą. Valstybės narės turėtų aktyviai skatinti socialinės ekonomikos plėtojimą, puoselėti socialines inovacijas, socialines įmones ir skatinti tas novatoriškas darbo formas, kurdamos kokybiškų darbo vietų galimybes ir socialinę naudą vietos lygmeniu.

Atsižvelgiant į rimtas ekonomines ir socialines COVID-19 pandemijos pasekmes, siekiant išsaugoti darbo vietas, sustabdyti darbo vietų praradimą ir užkirsti kelią ilgalaikiam neigiamam poveikiui ekonomikai, įmonėms ir žmogiškajam kapitalui, turėtų būti prieinamos gerai parengtos trumpalaikės darbo programos ir panašios priemonės. Siekiant remti darbo vietų kūrimą ekonomikos atsigavimo laikotarpiu, turėtų būti apsvarstytos gerai parengtos įdarbinimo paskatos ir perkvalifikavimo priemonės.

Darbo jėgos apmokestinimas turėtų būti perkeltas kitiems šaltiniams, kad būtų geriau remiamas užimtumas ir įtraukus ekonomikos augimas, atsižvelgiant į klimato ir aplinkos tikslus ir į mokesčių sistemos persikirstomąjį poveikį, kartu apsaugant pajamas, reikalingas adekvačiai socialinei apsaugai ir ekonomikos augimo skatinimo išlaidoms padengti.

Valstybės narės, įskaitant tas, kurios yra įdiegusios nacionalinius mechanizmus, pagal kuriuos minimalusis darbo užmokestis nustatomas teisės aktais, turėtų skaidriai ir nuspėjamai užtikrinti veiksmingą socialinių partnerių dalyvavimą, sudarydamos sąlygas tam, kad darbo užmokesčiu būtų adekvačiai reaguojama į našumo pokyčius, ir nustatydamos teisingą darbo užmokestį, būtų galima užtikrinti deramą gyvenimo lygį, kartu itin daug dėmesio skiriant mažas ir vidutines pajamas gaunančioms grupėms siekiant aukštynkryptės konvergencijos. Darbo užmokesčio nustatymo mechanizmus turėtų būti atsižvelgiama į regionų ir sektorių ekonominės veiklos rezultatus. Siekdamos nustatyti darbo užmokestį, valstybės narės turėtų skatinti socialinį dialogą ir kolektyvines derybas. Valstybės narės ir socialiniai partneriai, atsižvelgdami į nacionalinę praktiką ir socialinių partnerių autonomiškumą, turėtų užtikrinti, kad visi darbuotojai gautų adekvatų ir teisingą darbo užmokestį, tiesiogiai arba netiesiogiai pasinaudodami kolektyvinių sutarčių arba adekvataus nustatytojo minimaliojo darbo užmokesčio nauda, atsižvelgiant į jo poveikį konkurencingumui, darbo vietų kūrimui ir dirbančiųjų skurdui.

6 gairė. Darbo jėgos pasiūlos didinimas ir galimybių įsidarbinti, įgūdžių bei kompetencijos gerinimas

Technologinės ir ekologinės pertvarkos, taip pat demografinių pokyčių kontekste valstybės narės turėtų skatinti tvarumą, našumą, įsidarbinimo galimybes ir žmogiškąjį kapitalą, puoselėjant reikalingas žinias, įgūdžius ir kompetencijas visą gyvenimą ir atsižvelgiant į dabartinius ir būsimus darbo rinkos poreikius. Valstybės narės taip pat turėtų pritaikyti savo švietimo ir mokymo sistemas ir į jas investuoti, kad užtikrintų kokybišką ir įtraukų švietimą, įskaitant profesinį rengimą ir mokymą, taip pat prieigą prie skaitmeninio mokymosi išteklių. Valstybės narės turėtų bendradarbiauti su socialiniais partneriais, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjais, įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, siekdamos spręsti struktūrines švietimo ir mokymo sistemų problemas ir didindamos jų kokybę bei aktualumą darbo rinkai, be kita ko, siekdamos sudaryti sąlygas ekologiškai ir skaitmeninei pertvarkai. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas mokytojo profesijai kylantiems sunkumams, be kita ko, investuojant į mokytojų skaitmenines kompetencijas. Švietimo ir mokymo sistemos turėtų suteikti visiems besimokantiems asmenims bendrųjų kompetencijų, įskaitant bazinius ir skaitmeninius įgūdžius, taip pat universaliųjų įgūdžių, kad būtų padėti pagrindai gebėjimui prisitaikyti ir atsparumui visą gyvenimą. Valstybės narės turėtų siekti sugriežtinti nuostatas dėl individualiųjų teisių į mokymą ir užtikrinti jų perkeliamumą keičiant profesinę veiklą, be kita ko, kai tinkama, naudojantis individualiosiomis mokymosi sąskaitomis. Jos turėtų sudaryti sąlygas visiems numatyti darbo rinkos poreikius ir geriau prie jų prisitaikyti, visų pirma nuolat keliant kvalifikaciją ir persikvalifikuojant, taip pat teikdamos integruotas gaires ir konsultacijas, kad būtų remiamas sąžiningas ir teisingas profesinės veiklos keitimas visiems, stiprinami socialiniai rezultatai, sprendžiamas darbo jėgos trūkumo klausimas, didinamas bendras ekonomikos atsparumas sukrėtimams ir sudaromos palankesnės sąlygos koregavimams, kurių reikia po COVID-19 krizės.

Valstybės narės turėtų skatinti suteikti lygias galimybes visiems, šalindamos nelygybę švietimo ir mokymo sistemose, be kita ko, suteikdamos galimybę gauti kokybiško ikimokyklinio ugdymo paslaugas. Jos turėtų kelti bendrą išsilavinimo lygį, mažinti mokyklos nebaigiančių jaunuolių skaičių, didinti galimybes mokytis profesinio rengimo ir mokymo bei tretinio mokslo sistemose bei šį mokymąsi užbaigti, taip pat didinti suaugusiųjų, ypač palankių sąlygų neturinčių ir žemiausios kvalifikacijos besimokančiųjų, dalyvavimą tęstinio mokymosi programose. Atsižvelgdamos į naujus skaitmeninės, ekologiškos ir senėjančios visuomenės keliamus reikalavimus, valstybės narės turėtų savo profesinio rengimo ir mokymo sistemose stiprinti mokymąsi darbo vietoje (be kita ko, užtikrindamos kokybišką ir veiksmingą pameistrystę) ir didinti gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos absolventų, ypač moterų, skaičių tiek profesinio rengimo ir mokymo, tiek tretinio mokslo lygmeniu. Be to, valstybės narės turėtų didinti tretinio mokslo ir, kai tinkama, mokslinių tyrimų aktualumą darbo rinkoje, gerinti įgūdžių stebėseną ir prognozavimą, didinti įgūdžių matomumą ir kvalifikacijų palyginamumą, įskaitant užsienyje įgytus įgūdžius ir kvalifikacijas, ir didinti galimybes pripažinti ir patvirtinti už formaliojo švietimo ir mokymo sistemos ribų įgytus įgūdžius ir kompetencijas. Jos turėtų modernizuoti ir plėsti lankstaus tęstinio profesinio rengimo ir mokymo pasiūlą ir įgyvendinimą. Valstybės narės taip pat turėtų remti žemos kvalifikacijos suaugusiuosius, kad išlaikytų arba padidintų jų ilgalaikes įsidarbinimo galimybes gerindamos prieigą prie kokybiškų mokymosi galimybių ir skatindamos jų įsisavinimą, šiuo tikslu įgyvendindamos įgūdžių tobulinimo kryptis, įskaitant įgūdžių vertinimą, derindamos švietimo ir mokymo pasiūlą prie darbo rinkos galimybių, užtikrindamos įgytų įgūdžių patvirtinimą bei pripažinimą.

Valstybės narės bedarbiams ir neaktyviems žmonėms turėtų laiku teikti veiksmingą, koordinuotą ir konkretiems poreikiams pritaikytą pagalbą, grindžiamą parama darbo paieškai, mokymui, perkvalifikavimui ir galimybei naudotis kitomis įgalinančiomis paslaugomis, ypatingą dėmesį skirdamos pažeidžiamoms grupėms ir žmonėms, ypač nukentėjusiems nuo žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos bei COVID-19 krizės. Siekiant žymiai sumažinti ilgalaikį bei struktūrinį nedarbą ir užkirsti jam kelią, kuo greičiau, ne vėliau kaip po 18 mėnesių nedarbo, turėtų būti taikomos visapusiškos strategijos, apimančios išsamius individualius bedarbių padėties įvertinimus. Jaunimo nedarbo ir nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo problemą reikėtų toliau spręsti užkertant kelią mokyklos nebaigimui ir struktūriškai tobulinant perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką, be kita ko, visapusiškai įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą .

Valstybės narės turėtų siekti šalinti kliūtis ir atgrasančius veiksnius, trukdančius dalyvauti darbo rinkoje, ir teikti paskatas joje dalyvauti, visų pirma mažas pajamas gaunantiems, papildomas šeimos pajamas uždirbantiems asmenims ir labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems asmenims. Valstybės narės turėtų remti neįgaliesiems pritaikytą darbo aplinką, be kita ko, teikdamos tikslinę finansinę paramą ir paslaugas, įgalinančias juos dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.

Reikėtų spręsti lyčių užimtumo skirtumo ir vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo problemas. Valstybės narės turėtų užtikrinti lyčių lygybę ir aktyvesnį moterų dalyvavimą darbo rinkoje, be kita ko, užtikrindamos lygias galimybes bei galimybes siekti karjeros ir visais sprendimų priėmimo lygmenimis šalindamos kliūtis dalyvauti vadovavimo užduotyse. Turėtų būti užtikrintas vienodas užmokestis už vienodą arba vienodos vertės darbą ir darbo užmokesčio skaidrumas. Turėtų būti skatinamas tiek moterų, tiek vyrų darbo, šeimos ir privataus gyvenimo derinimas, visų pirma, suteikiant galimybę naudotis įperkamos kokybiškos ilgalaikės priežiūros ir ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros paslaugomis. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tėvams ir kitiems priežiūros pareigų turintiems asmenims būtų suteikta galimybė pasinaudoti tinkamomis atostogomis dėl šeiminių priežasčių ir lanksčiomis darbo sąlygomis, kad jie galėtų suderinti darbo, šeimos ir privatų gyvenimą, ir skatinti, kad moterys ir vyrai subalansuotai naudotųsi šiomis teisėmis.

7 gairė. Darbo rinkų veikimo ir socialinio dialogo veiksmingumo gerinimas

Kad galėtų pasinaudoti dinamiška bei našia darbo jėga ir naujais darbo bei verslo modeliais, valstybės narės turėtų bendradarbiauti su socialiniais partneriais sąžiningų, skaidrių ir nuspėjamų darbo sąlygų klausimais, derindamos teises ir pareigas. Jos turėtų mažinti darbo rinkų segmentaciją ir užkirsti jai kelią, kovoti su nedeklaruojamu darbu ir fiktyviu savarankišku darbu ir skatinti perėjimą prie neterminuotų užimtumo formų. Užimtumo apsaugos taisyklės, darbo teisė ir institucijos turėtų užtikrinti tiek tinkamą įdarbinimo aplinką, tiek reikiamą lankstumą, kad darbdaviai galėtų greitai prisitaikyti prie kintančių ekonominių aplinkybių, o kartu turėtų būti saugomos darbuotojų teisės ir užtikrinama socialinė apsauga, tinkamas darbuotojų apsaugos lygis ir sveika, saugi bei gerai pritaikyta darbo aplinka, be kita ko, atsižvelgiant į COVID-19 krizės keliamą riziką. Siekiant išsaugoti darbo vietas ir našumą COVID-19 krizės sąlygomis, svarbu skatinti taikyti lanksčias darbo sąlygas, tokias kaip nuotolinis darbas. Turėtų būti užkirstas kelias tokiems darbo santykiams, dėl kurių sudaromos mažų garantijų darbo sąlygos, be kita ko, platformų darbuotojų atveju, taip pat kovojant su piktnaudžiavimu netipinėmis sutartimis. Neteisingo atleidimo iš darbo atvejais turėtų būti užtikrinta galimybė pasinaudoti veiksmingu nešališku ginčų sprendimu ir teise į teisių gynimą, įskaitant tinkamą kompensaciją.

Vykdamą politiką turėtų būti siekiama gerinti ir remti dalyvavimą darbo rinkoje, atitiktį darbo rinkos poreikiams bei profesinės veiklos keitimą, be kita ko, mažiau palankiuose regionuose. Valstybės narės turėtų veiksmingai skatinti ir teikti galimybių tiems, kurie yra pajėgūs dalyvauti darbo rinkoje. Valstybės narės turėtų didinti aktyvios darbo rinkos politikos veiksmingumą, plėsdamos jos tikslinę auditoriją, informavimo veiklą bei aprėptį ir geriau susiedamos ją su socialinėmis paslaugomis ir bedarbių pajamų rėmimu jiems ieškant darbo, atsižvelgiant į jų teises ir pareigas. Valstybės narės turėtų siekti, kad valstybinės užimtumo tarnybos būtų efektyvesnės ir veiksmingesnės, užtikrindamos, kad darbo ieškantiems asmenims būtų laiku teikiama konkrečioms poreikiams pritaikyta pagalba, remdamos esamus ir būsimus darbo rinkos poreikius ir įgyvendindamos rezultatais grindžiamą valdymą.

Valstybės narės pagrįstos trukmės laikotarpį bedarbiams turėtų teikti adekvačias bedarbio pašalpas, atitinkančias jų įmokas ir nacionalines atitikties reikalavimus taisyklės. Nors, siekiant sumažinti COVID-19 poveikį, reikėtų apsvarstyti galimybę laikinai sušvelninti atitikties reikalavimus ir pratęsti išmokų mokėjimo trukmę, bedarbio pašalpos neturėtų atgrasyti kuo greičiau vėl įsidarbinti, o jas turėtų papildyti aktyvi darbo rinkos politika.

Reikėtų tinkamai remti besimokančių asmenų ir darbuotojų judumą siekiant pagerinti jų įgūdžius bei įsidarbinimo galimybes ir išnaudoti visą Europos darbo rinkos potencialą, drauge užtikrinant sąžiningas sąlygas visiems tarpvalstybinę veiklą vykdančioms subjektams ir intensyvinant su judžiais darbuotojais susijusį nacionalinių administracijos įstaigų bendradarbiavimą, naudojantis neseniai įsteigtos Europos darbo institucijos pagalba. Laikino sienų uždarymo dėl COVID-19 pandemijos atvejais reikėtų remti kritinės svarbos profesijų darbuotojų ir tarpvalstybinių, sezoninių bei komandiruočių darbuotojų judumą, atsižvelgiant į visuomenės sveikatos aplinkybes. Turėtų būti pašalintos kliūtys judumui švietimo ir mokymo, profesinių bei asmeninių pensijų srityse ir kvalifikacijų pripažinimo srityje, o pats kvalifikacijų pripažinimas turėtų būti supaprastintas. Valstybės narės turėtų imtis veiksmų, siekdamas užtikrinti, kad administracinėmis procedūromis nebūtų sudaroma nereikalingų kliūčių įsidarbinti darbuotojams iš kitų valstybių narių, įskaitant tarpvalstybinius darbuotojus. Valstybės narės taip pat turėtų užkirsti kelią piktnaudžiavimui galiojančiomis taisyklėmis ir šalinti pagrindines protų nutekėjimo iš tam tikrų regionų priežastis, be kita ko, imdamosi tinkamų regioninės plėtros priemonių.

Remdamosi esama nacionaline praktika ir siekdamos efektyvesnio socialinio dialogo ir geresnių socialinių bei ekonominių rezultatų, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad socialiniai partneriai būtų laiku ir prasmingai įtraukti į užimtumo, socialinių ir, kai aktualu, ekonominių reformų bei politikos rengimą ir įgyvendinimą, be kita ko, remdamos socialinių partnerių pajėgumų didinimą. Valstybės narės turėtų skatinti socialinį dialogą ir kolektyvines derybas. Socialiniai partneriai turėtų būti skatinami derėtis jiems aktualiais klausimais ir sudaryti kolektyvines sutartis, visapusiškai atsižvelgiant į jų autonomiškumą ir kolektyvinių veiksmų teises.

Remdamosi esama nacionaline praktika valstybės narės, kai aktualu, turėtų atsižvelgti į atitinkamų pilietinės visuomenės organizacijų patirtį sprendžiant užimtumo ir socialinius klausimus.

8 gairė. Lygių galimybių visiems skatinimas, socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu

Valstybės narės, skirdamos pakankamai dėmesio regioniniam ir teritoriniam aspektui, turėtų skatinti įtraukias ir visiems atviras darbo rinkas, įgyvendindamos veiksmingas priemones, kuriomis būtų kovojama su visų formų diskriminacija ir skatinamos lygios galimybės visiems, visų pirma tų grupių, kurios darbo rinkoje yra nepakankamai atstovaujamos, lygios galimybės. Jos turėtų užtikrinti vienodą požiūrį tokiose srityse kaip užimtumas, socialinė apsauga, sveikata ir ilgalaikė priežiūra, švietimas ir prieiga prie prekių bei paslaugų, nepriklausomai nuo lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos.

Valstybės narės turėtų modernizuoti socialinės apsaugos sistemas, kad jos visiems užtikrintų adekvačią, efektyvią, veiksmingą ir tvarią socialinę apsaugą visais gyvenimo etapais, skatindamos socialinę įtrauktį, į viršų nukreiptą socialinį judumą ir dalyvavimą darbo rinkoje, remdamos socialines investicijas, kovodamos su skurdu ir nelygybe, be kita ko, tam pritaikydamos savo mokesčių bei išmokų sistemas ir įvertindamos politikos krypčių paskirstomąjį poveikį. Universalius metodus papildžius selektyviais padidės socialinės apsaugos sistemų veiksmingumas. Be to, modernizuojant socialinės apsaugos sistemas turėtų būti siekiama padidinti jų atsparumą daugialypiems iššūkiams, tokiems kaip COVID-19 protrūkio keliami iššūkiai.

Valstybės narės turėtų plėtoti ir integruoti tris aktyvios įtraukties aspektus: tinkamą pajamų rėmimą, įtraukiasias darbo rinkas ir galimybes naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis, siekiant patenkinti individualius poreikius. Socialinės apsaugos sistemomis turėtų būti užtikrintos adekvačių minimalių pajamų išmokos visiems pakankamai išteklių neturintiems asmenims ir puoselėjama socialinė įtrauktis, skatinant žmones aktyviai dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, be kita ko, tikslingai teikiant socialines paslaugas.

Siekiant užtikrinti lygias galimybes viena iš būtinų sąlygų yra suteikti galimybes naudotis įperkamosiomis, prieinamosiomis ir kokybiškomis paslaugomis, pavyzdžiui, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros, popamokinės priežiūros, švietimo, mokymo, aprūpinimo būstu ir sveikatos priežiūros bei ilgalaikės priežiūros paslaugomis. Itin daug dėmesio turėtų būti skiriama kovai su skurdu ir socialine atskirtimi, įskaitant dirbančiųjų ir vaikų skurdą, be kita ko, kiek tai susiję su COVID-19 krizės poveikiu. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad visi, įskaitant vaikus, galėtų gauti pagrindines paslaugas. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad remtini arba pažeidžiamoje padėtyje esantys asmenys turėtų galimybę gauti tinkamą socialinį būstą ar pagalbą aprūpinimo būstu srityje, ir turėtų spręsti energijos nepritekliaus problemą. Kiek tai susiję su šiomis paslaugomis, turėtų būti atsižvelgiama į specifines neįgaliųjų reikmes, įskaitant prieinamumą. Ypač turėtų būti sprendžiama benamystės problema. Valstybės narės turėtų užtikrinti galimybę laiku gauti įperkamas ir kokybiškas profilaktinės ir gydomosios sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugas, kartu užtikrindamos tvarumą ilguoju laikotarpiu.

Atsižvelgdamos į ilgėjančią vidutinę gyvenimo trukmę ir demografinius pokyčius, valstybės narės turėtų užtikrinti darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų pensijų sistemų adekvatumą ir tvarumą, teikdamos lygias galimybes moterims ir vyrams įgyti teises į pensiją, be kita ko, pasitelkdamos papildomas pensijų sistemas, kad būtų užtikrintos adekvačios senatvės pajamos. Pensijų reformos turėtų būti remiamos vykstant politiką, kuria siekiama sumažinti vyrų ir moterų pensijų skirtumą, ir taikant priemones, kuriomis ilginamas profesinis gyvenimas, pavyzdžiui, didinant faktinį pensinį amžių, ir turėtų būti įtrauktos į vyresnių žmonių aktyvumo strategijas. Valstybės narės turėtų užmegzti konstruktyvų dialogą su socialiniais partneriais ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais ir sudaryti sąlygas atitinkamai laipsniškai pradėti vykdyti reformas.